

1. Úvod a historie:

Most dřevěný zde stál již kolem roku 1400. Nový již kamenný postaven okolo roku 1598. Mostovka byla lemována plně vyzděným zábradlím. Na poprsnici stála od roku 1760 socha sv. Jana Nepomuckého (autor: J.A.Zinner). současný most pochází z roku 1783, pravděpodobně již tehdy obsahoval obě výklenkové kaple. Most poničila povodeň v roce 1848. Ve výklenkových kaplích se nacházely sochy sv. Jana Nepomuckého a Bičovaného Krista. Roku 1934 byla rozšířena mostovka na Z straně pro další pěší průchod – kaplička na Z straně byla při stavbě odstraněna a po rozšíření mostovky na nový železobetonový nosník znovu postavena v kopii ve více méně původním vzhledu a velikosti. Sochy v kapličkách byly zničeny v roce 1963 a byly posléze nahrazeny sochami stávajícími.

Další stavební úpravy mostu (mostovka, dlažba, zábradlí) proběhly v letech 1996 a 1997.

(Citace z práce: Nástin ikonografie českokrumlovských mostů na Horní bráně a u Budějovické brány, Müller Jan, 1995)

Výklenková kaple stojí na pohledově levé Z straně mostu před Budějovickou branou na Latráně v Českém Krumlově (**obec Český Krumlov; katastrální území Český Krumlov; městská část 2 – Latrán; parcela 1305/1; kód objektu LA – 1; rejstříkové číslo soubor 26679/1193/2 most se sochami 1193/2 socha Bičovaného Krista**).

Architektura – výklenková kaple – novodobá kopie:

Na soklu zhruba v půdoryse lichoběžníka je vynesena zděná kaple (novodobá kopie kaple původní) se štukovým pláštěm. Na vnější straně je kaple vynesena na železobetonový nosník. Z čelní strany je zaklenutá nika, s pilastry s volutami po stranách, završena trojúhelníkovým štítovým nástavcem na profilované vrcholové římsě, na které jsou zároveň po stranách umístěny dvě dekorativní terakotové vázy. Zastření je řešeno krytinou z pálených tašek.

Parapet niky je ve výšce 80 cm (oproti 124 cm V kapličky). V nice je na kamenném barokně profilovaném soklu osazena kamenná socha Bičovaného Krista.

Socha Bičovaného Krista:

Dle pramenů (CSc. Karel Pletzer, ČESKOBUDĚJOVIČTÍ MALÍŘI A SOCHAŘI NA ČESKOKRUMLOVSKU V 17. A 18. STOLETÍ, doplňky a opravy k slovníku výtvarných umělců) je autorem sousoší Josef Pabl? a socha Bičovaného Krista bylo součástí cyklu soch Křížové cesty na křížovou horu v Českém Krumlově. Dílo je datováno do roku 1710. Všechna tato zastavení byla po roce 1740 odstraněna a socha Bičovaného Krista spolu se sousoším Kristus a Jidáš (dnes osazena ve výklenkové kapli na pohledově pravé V straně mostu před Budějovickou branou na Latráně v Českém Krumlově) byly převezeny do Pasovar, odkud byly po roce 1963 přeosazeny do výklenkových kaplí mostu před Budějovickou branou v ČK. Poslední ze soch cyklu sousoší zmíněné křížové cesty – Kristus nesoucí kříž - je umístěna v exteriéru závěru chrámu sv. Mikuláše v Českých Budějovicích.

Kamenná socha Bičovaného Krista je v nice osazena na kamenném profilovaném soklu – profil ze tří stran. Rozměry soklu jsou cca v 60 cm, š 127 cm, h 87 cm.

2. Současný stav - popis a charakteristika poškození díla:

Architektura – výklenková kaple – novodobá kopie:

Kaple je obdélníkového tvaru na soklu zhruba v půdoryse lichoběžníka. Tato zděná kaple na Z straně mostu je novodobou kopií a proto lze předpokládat, že je pouze z cihlového zdiva. Kaple je se štukovým pláštěm, zřejmě vápenno-cementového složení, historizujícího slohu. Na vnější straně je kaple vynesena na železobetonový nosník. Z čelní strany je zaklenutá nika, s pilastry po stranách a krajními volutami, završena trojúhelníkovým štítovým nástavcem s profilovaným lemem na profilované vrcholové římsě, na které jsou po stranách umístěny dvě dekorativní terakotové vázy. Zastřešení je řešeno krytinou z pálených tašek.

Za součást kaple lze považovat i kamenný sokl s profilem pod kamennou sochou Bičovaného Krista. Kamenný sokl má bohatou barokní profilaci a po stranách jsou viditelné 2 fragmenty kovových ok.

Kaplička je opatřena bílým vápenným nátěrem.

Jednotlivé typy poškození:

Dolní partie kaple jsou silně podmáčené a nesou známky zasolení. Omítkový materiál je v partiích nad úrovní terénu velmi silně degradován a chybí. Patrné jsou již i známky oprav a plentování. Vápenný nátěr je silně degradován a z velké části již chybí. V náletových partiích jsou omítkové vrstvy degradovány a popraskány. Tím je umožněn přístup volné vlhkosti a vodním systémům, jejichž cyklické změny omítkový materiál nadále silně narušují.

Všechny části štukového pláště jsou ve velmi špatném stavu, kdy v důsledku nevhodné technologie jeho zhotovení a v důsledku působení povětrnostních podmínek došlo k jejich silné degradaci.

Při předběžném průzkumu dvojice terakotových* váz byly shledány závažné statické i tektonické poruchy a celková degradace terakotového materiálu váz byla klasifikována jako extrémně vysoká.

Zadní plášť kaple nevykazuje žádné statické ani tektonické poruchy.

Celý povrch náletových partií pláště kaple je znečištěn usazenými povrchovými nečistotami, biologickým napadením.

Obě terakotové vázy jsou nepůvodní. Jejich části vykazují mnohá poškození vyplývající hlavně z původní exteriérové adjustace, tedy z působení povětrnostních podmínek v průběhu jejich existence. Jsou to např. mechanická erozivní činnost větru, vodních srážek a jejich cyklických změn, fyzikální narušování soudržnosti hmoty vlhkem, mrazem, střídáním teplot či jiných stavů ovzduší, chemické rozrušování atmosférickými vlivy, biologické vlivy, působící škodlivé účinky chemické nebo fyzikální povahy (mikroorganismy, plísně, houby, leptavé i mechanické účinky kořenů rostlin, atd.), jejichž přítomnost a chemické produkty také terakotový materiál poškozují.

* **Terakota (terracotta)**

- pálená hlína a z ní buď zhotovená sochařská díla, nebo nepolévané hrnčířské výrobky, ale také ozdobné doplňky architektury a architektonické články (ostění, akroterie aj.)

Restaurátorský záměr a finanční rozvaha na
RESTAUROVÁNÍ VÝKLENKOVÉ KAPLE SE SOCHOU BIČOVANÉHO KRISTA
na mostě u Budějovické brány v Českém Krumlově

Povrch terakoty je zvětralý a drolí se. Na mnoha místech je navíc znehodnocen mechanickými poškozeními. Tím dochází k nenávratným ztrátám na plastické výzdobě.

Celý povrch ložných náletových partií obou váz je znečištěn usazenými povrchovými nečistotami, biologickým napadením a v podhledových partiích dešťových stínů jsou patrná místa zasažená tmavými krustami o různé mocnosti, zapříčiňující korozní proces kamenného materiálu.

V přímé souvislosti s účinky způsobu využití i s působením přirozených vnějších vlivů prostředí a zároveň nejčastější příčinou rychlejšího narušování popisovaných terakotových váz právě těmito vlivy je neprovádění ochrany a průběžné neudržovací péče.

Všechny tyto vlivy byly příčinou degradací autentického materiálu terakoty.

Dle historických fotografií je patrné, že původní vázy měly i druhou horní část – víko a tyto části k datu sestavování průzkumu chybí.

Rozměry vázy jsou cca v 40 cm, š 35 cm, h 35 cm.

Materiál střešní krytiny je zcela degradovaný a je nutné ho zcela nahradit.

Kamenný sokl – vykazuje silná mechanická poškození uražené profilace a rohů v pohledově pravé části a silného znečištění povrchovými nečistotami barevnými skvrnami. Mezi další vážná poškození patří praskliny zasahující do kamenné hmoty.

Socha Bičovaného Krista:

Postava Krista stojí v levém kontrapostu s mírným náklonem vpravo ke sloupku. Na něm má Kristus položené ruce, kterými je k němu Kristus upoután. Postava Krista má hlavu mírně zakloněnou a vzhlíží do pravé strany. Kolem beder má ovinutou roušku v podobě kožešiny. Socha je na nízkém plintu, který je jeho součástí.

Rozměry sochy jsou cca v 147 cm, š 47 cm, h 34 cm. Kamenná socha je z vyvřelého materiálu - žuly*.

Jednotlivé typy poškození:

*** Žula (granit)**

Barva: Celkově světlá, bělavá, šedá, žlutavá, narůžovělá až červená.

Složení: Granit obsahuje podstatně křemen, draselný živec v převaze nad plagioklasem a slídu (muskovit a biotit). Vedle toho může žula obsahovat i jiné nerosty (např. turmalín a kasiterit). Granodiorit je od žuly makroskopicky těžko rozeznatelný, protože má téměř stejné složení; liší se pouze převahou kyselého plagioklasu nad draselným živcem a větším obsahem slídy, zejména biotitu, někdy obsahem amfibolu.

Stavba: Věsměrná, většinou stejnoměrně zrnitá, ale i porfyrická. V případě porfyrické stavby je základní hmota zřetelně zrnitá a vyrostlice jsou značně velké.

Vznik: Jde o hlubinné horniny vzniklé pomalým utužením magmatu; proto jsou vždy zřetelně zrnité.

Výskyt: Žuly a granodiority jsou u nás velmi hojně zastoupeny. Žulou a příbuznými horninami je tvořen moldanubický pluton Českomoravské vrchoviny (Mrákotín) i Šumavy, masívy ve Smrčinách, Krušných horách, v okolí Říčan, u Brna atd. Žuly jsou výborným stavebním kamenem, hodícím se na štěrk, na dlažební kostky, na obrubníky chodníků, na tesaný kámen i na leštění (pomníky, monolity a obkladový materiál).

Literatura: Němec, František; Klíč k určování nerostů a hornin; SPN Praha 1993

Restaurátorský záměr a finanční rozvaha na
RESTAUROVÁNÍ VÝKLENKOVÉ KAPLE SE SOCHOU BIČOVANÉHO KRISTA
na mostě u Budějovické brány v Českém Krumlově

Sousoší vykazuje mnohá poškození vyplývající hlavně z exteriérové adjustace kamenného materiálu památky, tedy z působení povětrnostních podmínek v průběhu její existence.

Celkovou degradaci kamenného materiálu lze klasifikovat jako vysokou. Tato degradace je nejvíce patrná na vzniku trhlin a prasklin a úbytku povrchové reliéfní vrstvy. V povrchových vrstvách dochází k lokální tzv. exfoliaci (lupínkování vrstev).

Jako největší mechanické poškození lze definovat odlomenou hlavu, kdy je v partiích krku viditelná trhlina. Další evidentní poškození je v místě pasu, kde musela být socha dříve přelomena, ale v současné době je místo spoje přetmeleno.

Na sousoší jsou viditelné rest. zásahy tmelení - pravá paže.

Stékající srážková voda, povrchové nečistoty, pyl a jiné organické produkty vytvořily vlhkostní mikroklima a následné podmínky pro biologická a chemická napadení. Hmota díla je na mnoha místech poškozena degradací autentického materiálu.

Tento stav vychází i z nevhodného situování památky u silnice, kdy nesmí být opomenuta ani exhalace výfukových plynů přilehlé frekventované komunikace.

Ke spodnímu kamennému soklu je socha Bičovaného Krista nevhodně fixována lepením na směs šedého cementu, který je patrný po celém obvodu spáry.

Z prvotního restaurátorského průzkumu vyplývá množství vstupů z hlediska fyzikálně - chemického, ale i estetického.